

naklepni umor

Ubistvo sa predumišljajem

Srbija 1995

režija Gorčin Stojanović **producent** Ljubiša Samardžić - Cinema Design **scenarij** Slobodan Selenić **igranci** Branka Katić, Nebojša Glogovac, Ana Sofrenović, Dragan Mićanović, Sergej Trifunović, Rade Marković, Radoslav Rale Milenković, Svetozar Cvetković, Ljubiša Samardžić, Danilo Bata Stojković

Naklepni umor je prvenec mladega srbskega režiserja Gorčina Stojanovića, ki je sicer leta 1990 diplomiral gledališko režijo na Fakulteti za dramske umetnosti v Beogradu. Scenarij je nastal po literarni predlogi Slobodana Selenića, ki mu je film tudi posvečen.

Začetek filma je klasični melodramski zaplet: on in ona se srečata. Ona je Bulika, študentka in fotoreporterka, on je Bogdan, srbski vojak, ki je na okrevanju v Beogradu. Bulika Bogdana odpelje domov, saj se je po odpustitvi iz bolnice znašel na cesti. Njunjo srečanje je vpeto v čas junijskih študentskih protivojnih demonstracij iz leta 1992. Glavna junaka pripadata različnim svetovom: Bulika izhaja iz stare beograjske meščanske družine, Bogdan pa je kmečki sin iz Moslavine. Zaradi njenih korenin in mestnega okolja je Bulikin odnos do vojne ciničen, medtem ko je Bogdanov nabit s čustvi in občutkom dolžnosti. Drugačen odnos do zunanjih dogodkov je tudi sestavni del njunega intimnega odnosa, saj ga ne morejo zabrisati niti močne sile privlačnosti in pripadnosti. Bulika in Nenad v svojem odnosu do sveta vseskozi ostajata na različnih bregovih. Bulika predstavlja življenski pol, gon za ljubeznijo in življenjem, ki se ji vsako ukvarjanje s smrtjo, pa čeprav v imenu domovine, zdi nesprejemljivo. Nenad svoje patriarhalne vloge ne more zapustiti, kar v enem izmed najmočnejših prizorov, ki napovedujejo njun dokončni razhod, tudi prizna. To je eden izmed "študijskih" prizorov melodrame, kjer glasba in slika ustvarita izbruh emocij na platnu.

Če izpustimo konkreten zgodovinski okvir, je osnovni melodramski zaplet priljubljena matrica sodobnega, predvsem francoskega filma, ki nam je v zadnjih letih ponudil številne

različice tragičnih ljubezenskih zvez, nekašne "Wertherjanske" filmske verzije: Beneixova **Betty Blue** (1986), Caraxova **Nečista kri** (*Mauvais Sang*, 1987), končno pa tudi slovenska **Carmen** Metoda Pevca. Poleg ljubezenskih srečanj z nesrečnim izidom pa je vsem tem filmom skupno tudi literarno snovanje njihovih junakov, ki svojo inspiracijo iščejo v lastnih ljubezenskih doživetjih. V vseh filmih so to moški, medtem ko so ženske njihove muze. Tudi v **Naklepnem umoru** lahko sledimo literarnemu snovanju junaka, v tem primeru je to Bulika, ki piše knjigo o svoji babici Jeleni. Nenad ni njena "muza", ampak se v zgodbo, ki nastaja in jo lahko spremljamo vzporedno, vpisuje po ključu ponavljanja intimne in "uradne" zgodovine. Ravno v spoju zgodovinskih dogodkov in intimnih odnosov, je **Naklepni umor** presegel "Wertherjanski" sindrom. Zgodba o Bulikini babici Jeleni se dogaja ob koncu druge svetovne vojne v osvobojenem Beogradu, ko Jelena z lepoto in svojo buržujsko "drugačnostjo" omreži Krsmana, kmeta s Kopaonika, ki se je v partizanski vojski povzpел do udbovskega majorja. Pripadnika dveh svetov, ki ju vodijo sile privlačnosti in koristljublja, saj Jelena želi z njegovo pomočjo osvoboditi očima Stavrosa, industrialca, ki ga je zaprla policija. Zgodbi babice Jelene in njene vnukinje se stikata v smrti njunih ljubimcev, v naklepnih umorih različnih ideologij. Krsmana ubije Jelenin preobčutljivi polbrat, ki zelo spominja na Viscontijeve "incestuoze" junake, Nenad pa umre na fronti. Če Jelenino pripadnost meščanskemu svetu določa njena kultiviranost, pa Bulikino pripadnost urbani, moderni in nepatriarhalni kulturi ravno obratno določa njena navidezna nekultiviranost, saj neprestano preklinja in s tem povzroča Nenadovo negotovanje. Tudi preklinjanje je pogojeno s spolnim razlikovanjem, ki iz moških ust zveni normalno in šele iz ženskih ust izkaže vso svojo "bogokletnost". Razen literarnega ustvarjanja je to še en detalj, ki Buliko postavlja za enega izmed najbolj zanimivih ženskih filmskih likov zadnjega časa. Ravno zaradi nje je **Naklepni umor** film, ki negira patriarhalnost in tisto, kar je v njej najbolj razdiralno: obsedenost z vojno. To pa sta tudi dve glavni komponenti srbskega nacionalizma.

Nerina Kocjančič

Branka Katić,
Nebojša Glogovac

